

Redactiunea

se afla in

Strat'a lui Leopoldu Nr. 44.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisorile anonime nu se publica. Articlii trimisi si nepublicati se voru arde si numai la cerere aspre sa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune :
Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siesse lune 5 „ „ „
Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romania :
Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Inserzioni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa timbrala
pentru fiiese-cara publicatiune separata. In locul deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Din caus'a serbatoarei rom. c. de sambata, in locul nrlului de domineca, damu suplementu de 1/2 de cola la nrlu prezentu.
Red. Int.

B.-Pest'a, 2/14 Aug.

(H.) Candu o armata prin vali si prempia n'avu norocu in batalia, candu vede strimtorata din celle mai multe parti si atacata de o putere majora, — ea trage la munte si cu totu foculu anisi se sileste a continua lupt'a din fortetiele ce i-au mai ramas libere si din si spera, ca desvoltandu-si tote potetia i-va succede a-si reoccupa positiunile pierdute. Acestu cugetu me reoccupa, candu vediu, cum romanii, ca si din celle mai departate margini a patriei, se aduna in giurulu unei-a ntre celle mai importante fortetie ntru aperarea essistintiei nostre natiunale, ale carei arme nu suntu tunuri inventiunea cea mai noua, sterptorie genulu omenescu, ci suntu: lumin'a defacatoria, cultur'a datatoria de vieta; — candu vediu cum betrani intrunfiti in lupte, barbati plini de virtute si juni plini de sperantia, impreza cu matrone venerabile, femei intatorie si june rapitorie venira a lua parte la adunarea generale a asociatiunei natiunale pentru litteratur'a romana si ntr'a poporului romanu, tinuta in Dev'a la 10—11 l. c. Stringerile de mana fratiesci, imbratisiariile caldurose, stiebele semine, ce intempinau in tote partea, dovediau bucuria generale, espriu fericiea de care erau cuprinse aniele totororu, si care provoca pre budie chiamatiunea: binecuventati se fia in timenturile infintiatorii acestui locu amantuire, de mangaiare si de insuflire!

Dominec'a trecuta (la 9. l. c.) opritu Dev'a era in miscare neindatenata. Sopotii sosiau din tote laturile si intre 12 ore d. a., candu se intelnira trenurile de catre Brasiovu-Sabiin-Belgradu cellu de catre Pest'a-Aradu, era inmatu numerulu acellora, cari in tinte cu presiedintele comitetului de na primire, d. Antoniu Schiau, intemara la gara pre presiedintele Asociatiunei, Esc. Sa Lad. Bas. baronu Popp, amindu-lu cu viue manifestatiuni de curia. Ser'a i se fece conductu de die si cu acesta ocaziune lu-binevat' dlu Simeonu Piso, concomitatu de afletite eschiamari de bucuria din teea publicului. Esc. Sa d. presied. onse la amendou ocaziunile cu atenat'a-i caldura si profunditate. ni la 9 ore membrii asociatiunadunati in baserie a romanese alea o comisiune, pentru chiamarea sedintelui la sedintia. Preste putienu sedintele primitu cu bucuria din teea adunarei, deschide sedinti'a prin au discursu insufletitoriu. Dup'ace'a populu romanu din Dev'a, d. Papiu numele poporului din locu si tienutu nta adunarea; apoi la propunerea sedintelui se allegu 3 notari ad hoc. sedintele amintesece pre membrii recuti ai asociatiunei, accentuandu nea a pierdere ce natiunea a induratu a mortea neuitatului metropolitu de Siagun'a; adunarea si-esprieme dolintia prin scolare, apoi allegu cele 4 comisiuni prevediute in program'a publicata la timpul seu. n'ace'a secret. II, cassariulu si bi-

bliotecariulu assoc. si-cetira raporturile salle. In urm'a acestor'a se incepura disertatiunile. Mai autiu se sui la tribuna si vorbi d. *Azentie Severu* (despre causele miseriei romanilor) apoi d. *Vui'a* (despre arderea cadavreloru) si d. I. V. *Rusu* (despre S. Klein calugarulu.) Cu aceste-a sedinti'a se radica. Dupa amedia-di dissertara dd. *Lapedatu* si *Silasi* si apoi sedinti'a prima se inchiaia. Ser'a se tienu concertulu. A dou'a di, dupa verificarea processului verbale, d. *Zach. Boiu* disert'a (despre cas'a romana). Apoi se luara in consideratiune raporturile comisiunilor esmisse in sedinti'a prima, cari abi d. a. se putura inchiaia. Mai la urma se alessera officialii asociatiunei, realegandu-se cu acclamatiiune si pentru periodulu venitoriu: presied. Lad. Bas. bar. *Popp*, vpresied. Iacobu *Bologna*, secr. I. G. *Baritiu*, secret. II. I. V. *Rusu*, dimpreuna cu ceialalti fosti membri ai comitetului assoc.

Inchiasiarea se fece cu decisiunea de a se tien adunarea venitoria in *Lugosiu*. Ser'a urm'a balulu era miercuri demaneti'a escursiune la Petrosieni si dupa r'entorcere, pornirea catra casa. Semnalaramu aci in cate-va cuvinte *cur-sulu* stralucitei adunari tienute in Dev'a, fiindu siliti a lass'a descriere detaiata corespundintelui nostru din Dev'a. Si pan'atunci nu potemu se nu amintimu, ca fondulu assoc. de la adun. din Sabesiu pana astadi-di s'a adausu cu mai multe mii, stipendie s'au creatu ca si in an. tr. si ca momintele mai insemnate alle adun. au fostu fara indoicla escelentele disertatiuni ce s'au tienutu si cari merita se le cunosca intregu publiculu rom., deci vomu starui a le publica si noi.

Despre concertu, balu, si escursiunea la Petrosieni — vomu ave onorea a vorbi in foisor'a din nr. venit. Cu acesta ocaziune mai adaugemu numai sincerele nostre multimite si recunoscentia nostra totororu fratiloru din Deva, pentru fratiesca imbratisiare plina de iubire, cu care ne-au onoratu, si cu deosebire comitetului de buna primire, care n'a crutiatu neci unu sacrificiu in interessulu splendidei reusite a adunarei, ce'a ce-i serva spre destinsa onore si lauda.

In firulu celorlu comunicate in nr. tr. sub acesta rubrica, privitoriu la pertratariile din cas'a de susu in obiectulu legei electorale, insemnamu, ca eri s'a facutu votarea si s'a primitu emendementulu comiss. juridice, *stergundu-se*, cu majoritate de 2 voturi, cele 3% din censulu ardeleanu. In decursulu desbaterii dlu capitaneu allu distr. Nasedulu, *Bohetiu*, s'a luptatu cu barbatia aretandu, ca si pre langa proieptulu ministeriale inca este destullu de mare nedereptatea ce se face romaniloru. Dar' boerii n'au vrutu se intielega. Daca mai era 2 episcopi de fatia, proieptulu devenia lege, dar' asi se va conchiam'a camer'a pre Oct., ca se desbata modificariile facute. Vom vedé ce va mai fi.

Maiestatea Sa a sanctionatu allegerea P. S. S. *Procopiu*, de patriarcu allu serbiloru, si P. S. Sa s'a si dusu la *Carlo vetiu*, unde sosi la 12 l. c. si fu primitu cu mare entusiasmu. Installarea, dupa scirea mai noua, se dice a fi la 18 l. c. Camer'a Ung. si-inchiasiata asta sera sessiunea si nu se va mai intruni pana la 24 Octobre.

Scol'a principelui de Bismark.

(d.) Cetitorii pastradia inca de siguru in prospeta aducere aminte fatalulu casu, ce era se lovésca pre dlu de Bismark la scaldele de la Kissingen. Cu ocaziunea aceea tota press'a germana asi numita liberala se redica in contra basericei catolice, si-o acusa de compliace la atentatulu lui Kullmann, ca-ci se vediusse si unu preutu catolicu pre accollo in momentul fatalu. — Casulu se pertrata inaintea tribunalului, si judecatorii declarara, ca preutulu incriminatu de oppiniunea publica este nevinnovatu. Onorea bietului preutu se repara dar', ca-ci si principele de Bismark itramisse — dupa cumu se dice — o epistola magulitoria.

Dar' acumu ce se face diuaristic'a ce'a atatu de blamata? A aflatu unu nodu in papura; a scornitu, ca Kullmann este elevulu unei societati catolice, unde a ascultat acelle invetiaturi alle jesuitiloru, in urm'a caror'a se fece ucigasiu; deci — in sensulu diuareloru germane libere — baserie a catolica nu propune moralulu crescinescu, ci chiaru contrariulu. — Sic secum fata tullere!

Principele de Bismark primi o multime de adrese de pre la toti potentatii si diplomatii Europei, pentru ca a scapatu norocosu din ace'a catastrofa fatala; intre celle multe primi un'a si de la societatea de lucratori germani, in care — afara de altele — se dice: „Noi suntemu lucratori, cari amu muncitu la olalta mai multi anni, si amu invetiatu a ne cunosce forte bine unii pre altii. Ve juramu, ca suntemu gat'a se Ve resbunamu pentru ori care casu urmatoriu, ce-aru mai intreprinde fanaticii Romei.

Unu glontiu, care nu nimeresce, costa unu episcopu.

Unulu, care nimeresce, costa doi episcopi.

Glontiulu, carele Ve va ucide, si de care D-dieu ferésca! va costa vietia ponteficelui din Rom'a.

D-dieu se ne erte, ca lucramu contr'a legiloru, si ellu ne va erta, ca-ci si ellu, ca si noi este dusimanu acestui soi de preti!

Ce se dicemu acumu noi facia cu astu-feliu de doctrine? De unde au isvoritu? — Lucratorii apartienu cancelarului, suntu cu sufletu cu trupu crescuti in principiile lui, in scol'a dlui de Bismark.

Diurnalistic'a germano-jidana avu impertinentia se traduca d'inaintea tribunalului publicu pre unu preutu catolicu onorabilu, carele intreprisese calletori'a pentru restaurarea senatatiei, — chiaru ca si principele de Bismark, si acusa in fine intreg'a baserie a catolica de compliace la atentatu, ca-ci doctrinele crescinesci au corruptu anim'a ce'a nobila germana a lui Kullmann. Dar' pre acei lucratori cine i-a corruptu? Cine li-a inspiratu pof't'a de sange episcopescu si papalu?

Amu poté serie pre aceste motive unu volumu intregu, tragendu paralela intre scol'a lui Bismark si a basericei catolice; dar' lectorii nepreocupati usioru se potu intruduce si numai dupa aceste espuse — in materia; usioru potu formul'a sententi'a: care scola e mai salutaria dar', — a dlui de Bismark. seau a basericei catolice?!

Romania.

apreciata de diaristic'a franceza si italiana.

De si scimu, respective presupunemu isvorele de unde emana articolele favorabile, ce de unu timpu incoce se vedu inserate la adresa Romaniei prin colonele diareloru streine, mai allesu in cele franceze si italiene, si cari isvore detragu o dosa de percente din meritulu acelloru articole, — totu-si elle ni-facu o placere incontestabile, cu atatu mai multu, ca ne deprinseseramu a nu mai ceti in diaristic'a streina, decâtu scornituri reutatiose, menite o penegri in faci'a oppiniunei publice europene pre poporulu latinu din oriente. Acesta directiune, ce e dreptu, se mai urmaresce si asta-di inca prin diuarele germane; sentimu inse o adeverata multiamire; vediedu ca diuaristic'a natiuniloru sorori a apucatu pre calea ce'a adeverata, care tinde a apropi'a din ce in ce mai multu poporele latine unulu de altulu, si de la care amu doru — in interesulu consolidarei latinitatii moderne — se nu se mai abata nici un'a data.

Eta ce scria diuariulu „*Messenger d'Orient*“ intr'unulu din numerele sale mai prospete:

„Deca aruncamu o privire retrospectiva asupra evenimenteloru implinite, vedemu cu placere, ca Romaniau negligesce neci o silintia spre a merge totu inainte pre calea progressulu, la capetulu carei'a va gasi negressitu autonomi'a sa politica si in fine preponderanti'a morala cascigata prin perseverinti'a si institutiunile sale libere. Suntu, din nenorocire, multe persone, mai alesu spre Occidentu, cari, sau din *parti pris*, sau din necunoscuti'a faptelor, refusa de a admitte, ca de cati-va anni Romania'a, prin institutiunile ei, s'a pusu in rendulu tieriloru cellaru mai liberele si cellaru mai desbracate de prejudiciile regimelor feudale. Destulu se spunemu, ca sub mai multe raporte, ca acell'a allu pressei, aceste libertati suntu impinse la extreme si adducu cu sine de multe ori ore-cari abusuri inevitabile, dara cari tindu din ce in ce a dispere, gratia unei senatose apreciari si unei intrebuintiari rationale a acestei importante libertati.“ — Dupa ce lauda apoi, intre altele, institutiunile filantropice alle Romaniei, si escelent'a organizare a spitaleloru ei dotate de strabuni, si cari suntu egalmente deschise seracului ca si avutului, streiniloru ca si Romaniloru, — articolulu din „*Messenger d'Orient*“ termina cu urmatorele cuvinte: „*Aru fi pre lungu se detaliamu fasele progressulu, ce a percursu organizarea acestei tieri pana adi. Este unu faptu necontestabile, ca Europ'a scia din ce in ce mai multu a da dreptate acestorulu laudabile silintie, si ca diuarele din streinatate se occupa pre fia-care di mai multu de acestu poporu Romanu, pana mai de-unadi divisatu si care astadi probedia asi de multu vitalitatea sa nationale.*“

Dupa aceste magulitoria dar' fara ndoieia justa apreciare a diuariulu francezu, luamu inca o notitia despre aprecierea diuariulu officiosu din Rom'a „*Opinone*“, care, vorbindu despre dreptulu Romaniei de a incheia tractate de commerciu, dice, ca neci unu barbatu de statu, care cunosce organizarea politico-sociala a Romaniei, nu pote sustiene aplicarea tractatoru turesci in patri'a romana. „Ar trebuí — adaoga apoi Opinione — se despe-

redie cine-va de protectoratului realu allu Poteriloru, d'eca aru fi se se impuna Romaniei tractatele de commerciu alle Turciei." — In fine Opinione termina astufeliu:

"Turci'a si Romani'a, atatu de deosebite prin institutiunile loru politice si sociale, potu avé relatiuni intre densele, dar' nu si lantiuri. In dreptu cá si in faptu, in ceea ce privesce tractatele de commerciu, pentru Romani'a caus'a e cascigata. Aceste motive de actiune se potu desvoltá cu timpulu; dar' astadi trebuie a le atribuí adeverat'a loru valóre. Tiér'a scia, cátu trebuie sè pretiúésca protectiunea, care garantéza autonomi'a sa; dar' ea resiste la totu ce vine sè impiedice acésta autonomia, unio'a conditiune a vitalitáti si progressului."

Epistola deschisa

catra on. allegatori ai collegiului electoratu allu Buteniloru, din comitatulu Aradului.

Onorabili mei allegatori!

In urmarea cuventarei melle rostita la 21 Aprilie a. c. in Camer'a deputatoru Ungariei, asupr'a proiectului de lege pentru institutiunea notariatelor publice, — 4 domni onorabili din collegiulu men electoratu, pre motivulu continutulu acellei cuventari, au gasitu de cuvenintia a-mi transmite pre calea telegrafica o adresa de neincredere si indignatiune, pre care au datu-o si publicitáti, prin diarul umoristicu „Gur'a Satului."

In faci'a acestui incidentu apoi D-Vostre, on. mei allegatori, conformu decisiunii luate in o conferint'a electorale tienuta in Buteni, a-ti avutu bunatatea de a me onorá cu-o adresa de incredere, investita cu 511 subsemnatori, prin care, pre de o parte a ti-approbatu spiritulu si directiunea cuventarei melle, pre de alta parte a ti-desaprobata, — cá necorrecta — manifestatiunea de neincredere a celoru 4 domni malcontenti, facandu totodata actu de publicitate din acésta procedere a Dvóstre.

Mai nainte de tóte, on. allegatori, ve rogu, cá pentru manifestarea de incredere, cu care m'ati onoratu, sè binevoiti a primí expresiunea sentiemintelor melle de gratitudine si pana atunci, candu, presintandu-me personalu in mediloculu Dvóstre, voiu poté sè-mi achitu prin cuvinte vfi acésta placuta detorintia.

Nu pote fi tendintia mea, D-loru allegatori, de a face o noua profesiune de credintia prin acestu manifestu; atitudinea mea, facia atatu cu politic'a tierei, cátu si cu cestiunea de nationali-

tate, care e de-unu interessu speciale pentru noi romanii, — este totu aceea-si si adi, care a fostu pana acumu. Din caus'a inse a nepricipere corecte, seu chiaru a interpretarei false de catra unii si altii, a acesteii atitudini a melle, gasescu de indispensabilu a descinde totusi la ore-cari espicatiuni; pentru cá D-vostre, on. mei allegatori, sè poteti apreciá si mai multu, intru cátu me affu aptu — fara a contradice convinctiunei melle — sè represintu in Camer'a tierei sentimentele D-vostre politice si nationale.

Eu, D-loru allegatori, nu gasescu garantia pentru viéti'a de statu a patriei nostre si pentru consolidarea victiei nostre constitutionale, decátu numai in cooperarea solidara a tuturoru poporeloru ce locuescu acésta patria; ear' traducerea in realitate a acelei garantie nu o credu possibile, decátu numai prin concordia si multamirea reciproca.

Constitutiunea, viéti'a de statu si unitatea Ungariei este proprietatea nostra a tuturoru-a. Prin urmare conservarea intacta si desvoltarea acestei scumpe proprietati, este o detorintia obligatoria pentru noi toti de o potrieva. In limitele acestei detorintie inse, dupa parerea mea, noi potemu sè ceremu si sè pretendemu a fi beneficiati de tote acelle drepturi, cari, pentru sustinerea essistentiei si-a victiei nostre nationale speciale si pentru desvoltarea nationalitáti si limbei nostre, se impun cá indispensabile.

Eu, din partea-mi, amu tennutu si tennu de stricta detorintia a mea, a luptá, cá deputatu si cá patriotu, — in acésta directiune, atatu in interesulu patriei, cátu si 'n acell'a allu on. mei allegatori. Pre principiile acestei directiuni este basata si vorbirea mea de la 21 aprilie, alu cárei continutu a fostu reu interpretatu si combatutu chiaru de catra unii omeni.

Este incontestabile, cá practicarea nationalitáti si-a limbei nostre in raporturile victiei nostre publice; precum si prosperarea culturei nostre nationale — gasescu inca multe obstacole chiaru in cadrulu recunoscerei dreptulu de essistentia allu statulu magiaru. Pre mine inse aceste obstacole neci me descuragiedia, neci me impingu pre terenulu passivitáti seu a oppositiunei pronunciate; deorace, pre de o parte trebuie sè tennemu contu de trecutulu si actualitatea Ungariei, cá atare, pre de alta parte nu trebuie sè pierdemu din vedere adeverulu istoricu, cá pentru obtinerea si realizarea drepturiloru si pretensiuniloru poporeloru si natiuniloru, nu numai in cestiuni de ecuitate si de dreptu, ci chiaru si 'n cestiuni provocate de spiritulu progressivu allu timpulu, — s'au

reecerutu nu cáti-va anni, dar cáte-va decenii si chiar secole intregi.

Amu ferm'a credintia, cá pretensiunile nostre nationale, juste si ecuitabile, intru cátu elle nu jignescu cadrlu essistentiei si-a integritáti inviolabile a statulu magiaru, se voru realizá, si acést'a nu prin distrugerea elementulu magiaru, allu carui'a prioritate naturale si justa nu se pote contestá, ci prin chiaru ins'a-si convoérea si collucarea Ungurimeii; cá-ci in celle d'in urma comunicatatea de interesse a natiunei magiare si romane totusi vá trebui sè nasca o convinctiune si-o cointielegere reciproca, care sè aplanedie differentie ce astadi mai essistu inca intre magiari si romanii. — Da, prosperarea culturei nostre generale vá trebui sè produca acellu rezultatu de prudentia si convinctiune reciproca, care se vá manifestá prin vietuirea impreuna si fraterna a acestoru doue natiuni, atatu de multu avisate un'a la alt'a.

Pentru ajungerea inse cátu mai facile si mai accelerata a acestui scopu doritu de toti, eu nu gasescu alta calle de urmatu si alte mediloce de intrebuintatu, decátu: atitudinea si directiunea calmanta, impaciuitoria; — participarea la lucrările legislative; — capacitatea si luminarea reciproca prin contactulu cu partidele din tiéra; — in urma delaturarea certelorü pentru cestiuni si interesse bagatelle. Din acestu punctu de vedere — dupa opiniunea mea — politic'a intiepta nationala a nostra nu pote fi alt'a, decátu, cá, pre de oparte sè ne allipimu cu rigore — in orice 'mprejurári — de constitutiunea si unitatea de statu a patriei nostre, recunoscandu intr'ins'a dreptulu firescu de prioritate allu nationalitáti magiare; é'r' pre de alta parte sè luptámu prin tote medilocele ce ni-offera dreptulu si legea, pentru validarea si conservarea victiei nostre nationale, si pentru desvoltarea condituniloru de cultura, cari tote n'au statu si neci stau in oppositiune, — din contr'a au fostu si suntu in intima legatura cu condituniloru de essistentia si consolidare a statulu magiaru.

Esprimandu-ve deci, inca odata gratitudinea mea deplina pentru pretios'a-ve incredere, Ve rogu, D-loru allegatori, sè binevoiti a primí si cu acésta ocaziune expresiunea salutárilor melle patriotice.

Demetriu Bonciu,
deputatu.

Camer'a deputatoru Ungariei.

Siedint'a de la 21. Iuliu 1874.

Dupa cele formale se presinta mai multe petitiuni, cari se tramittu la comis-

siunea petitionaria; apoi se decide, cá si dintiele pana la terminarea desbaterii novelu electorale sè se tiena de la 9—2 ore.

Urmedia ordinea de di: continuarea desbaterii asupr'a §-lui 6 din novel'a electorale.

L. Deák y arata tendintia reactionarü a §-lui si se pronuncia pentru sustinerea dispositiuniloru din 48.

I. Sojmos cere, cá sè se limitadu dreptulu de alegere a celoru indreptatitü §-lu 6, — prin respunderea unei contributiuni de celu pucinu 10 fl.

E. Mukics propune, cá venitulu dupa care este se plati contributiunea, sè nu se de 105, ci numai de 100 fl.

V. Babesiu, numai cu pucne cuvinte dorece a se pronuncia pentru tote emandamentele din stang'a, fiindu cá tote suntu mai bune, mai liberale, decátu testutu legüsü in desbatare. Incredintia camerei cá nu i-este intentiunea, neci interesulu a prorogá discutiunea; dar crede cá plangierea discutiuniloru nu este vin'a opoziunei, ci chiaru a guvernulu, carele, prin tote punctele ataca liberalismulu. D'eca guvernulu cu partid'a sa a urmatu intóte interesele sale, lovindu pretotindena elementele liberale, apoi trebuie sè recunosca cá oppositiunea are nu mai putienu obligatiunea de onore, cá sè se oppuna acellei lovitori, si sè aperse interesele acellor'a, care au les'o si tramis'o aici. — D. Babesiu recunosce, cá prin §-lu de facia mai alesu allegatori de prin orasie se dospoia de dreptulu electoratu, de si nu eschisivu numai acé'a; dar' tocmái pentru cá vede, cum tinnu a se isbi pana si 'n liberalismulu 'n democrati'a magiara fara crutiare, ocazar fi o mare nenorocire pentru patria, chiaru pre cum barbati democratii si liberalismulu din stanga extrema au sprignu propunerile Romaniloru in privintia Transilvaniei si celoralalte parti alle tierei, de inca si-tiene de detorintia a sprignu emandamentele oppositiunii magiare la acestu (Aprobári.) Se pune la votu si se primeşte § 6, conformu testulu originale.

Asemenea se primeşte si § 7 fara nece o modificare.

Urmedia § 8, care dispune, cá cei indreptatitü prin §-ii 6 si 7 sè si-cáscu acésta indreptatire cellu pucinu cu unu annu inainte de conscriere.

E. Horn arata nedreptatea acestui care despoia de dreptulu de alegere presu multime de competenti si inca cáte pre 3—anni, adeca pana la o noua conscriere.

D. Szilágyi esplica, cá § de facia fórtu justu, de óra ce pretinde unu curriculum stabile pentru eseriencia de dreptulu de alegere, é'r' nu numai unu titlu efemeru care nu durédia decátu pana ce trecu allegatori. Arata apoi, cá neprimindu-se acestu §, s'ar fa-

Continuare pre pag. 527

FOISIOR'A.

Convorbiri Litterare *)

I.

Unu jene, care occupa unu locu distinsu in corpulu diplomaticu din Orientu, — care a studiatu, caletoritu si observatu forte multu, mi-diceá dillele trecute:

"Poporulu Romanu este jene si plinu de viitoru. Positiunea geografica si circumstantiele timpulu i-suntu favorabile. Aterna de la intieptiunea si tactulu capiloru sei, cá sè cascige intre poporele Orientulu supremati'a ce merita prin numerulu, avuti'a si aspiratiunile sale. Aveti cáti-va barbati, cari au intielesu inalt'a lui menire. De cátu-va timpu relatiunile vostre esteriore s'au amelioratu asi'a, cá, fiindu in pace si amicia cu vecinatatea, — nu aveti de cátu sè ci-

*) D. Gr. H. Granda, cunoscutulu nostru litteratu, publica aceste convorbiri in colonele „Pressei“ d'in Buccuresci. De si ici-cólé ni-se paru camu essagerate, cá sè nu dicemu estravagante, totusi elle contienu fara 'ndoéla multe adeveruri, a caroru cunoscutia este bine sè se generalisedie din ce in ce mai multu; din acésta cauza deci, ni-credimuram detori a le-face si noi locu in colonele diariulu nostru. Red. „Fed.“

mentati temeli'a viitorulu vostru in Orientu. Cá veti jocá unu rolü insemnatu in acésta parte a Europei, neci nu mai este de indoitu. Inse nu este destulu, cá numai guvernulu sè aiba consciintia de inalt'a vostr'a menire, cá numai elu sè lupte pentru ajungerea acestei meniri; patriotismulu impune si societáti imperios'a detoria, d'a secundá prin tóte arterele activitáti tendintiele guvernulu vostru. Credeti óre cá ve ajunge, spre a fi tari in Orientu numai relatiunile comerciale, relatiuni forte accidentale ce intretieneti prin productiunile vostre agricole?

Nu, chiar' de-ati fi si o tiéra industrialá, aceste relatiuni nu v'aru fi de ajunsu. Voiti cá poporulu votru sè fa cellu mai tare, cellu mai prosperu in Orientu? Trebuie sè fia si cellu mai luminatu. Luati in mana faci'a civilizatiunei occidentale, redicati-o susu pentru cá radiele ei sè strebate intunereculu ce invaluesce poporele orientale, si indata ve-ti devení stéu'a lorü conducatori. Acésta faciia inse nu o pote redicá guvernulu, ci societatea. Dar' societatea romana este prea inapoata pentru acestu mare apostolatu. Ungurii si Grecii inca ve suntu superiori in acésta privintia. Amu observatu de aprope mai tote poporele din Orientu: unguri, slavii, greci, armeni; n'amu vediutu inse alte po-

pore mai indiferente pentru cultur'a lorü, de cátu turcii si romanii. Despre turcii n'amu ce sè dieu; lantiuti de Coranu pre stenc'a barbariei, voru peri. Despre poporulu Romanu inse, me miru. Liberu, viu, inteligentu, se lasa in cursulu fatalismulu mai reu de cátu turcii. Lasu la o parte societatea rurala, — victima inocenta a ignorantiei, — si me occupu de ce'a urbana. Afara de setea baniloru si placeriloru sentimentale, nu vedu ce alta o mai misca! Sum de atát'a timpu aici si amu cautatu sè vedu, cumu ea intimpina iniciativele de miscare científica, litterara, artistica, — acestu tricloru alu civilizatiunei, — si n'amu vediutu de cátu unu cadavru surdu si rece. Amu vediut'o inse une-ori miscata, — comotiuni galvanice, — de ace'a diaristica, care se numesce oppositiune, dar' nu oppositiunea serioasa, ci o oppositiune fara principii, fara alte aspiratiuni, de cátu interesulu individualu! Cu alte cuvinte, nu o misca, decátu aceea ce este vetamatoru. Nu trebuie sè ascunde-ti, cá cellu mai mare reu ce s'a facutu acestei tiéri, l'a facutu ace'a diaristica, care, neavendu consciintia de inalt'a missiune ce incumba pressei intr'o societate demna de vietia si viitoru, neavendu luminele cerute pentru implinirea acestei missiuni, si-a permisu a imbalá totu: altaru,

tronu, vatra, asié, cá adi nu v'a mai ramani o reputatiune de capacitate, de moralitate, de talentu, care sè nu fi fostu tinnu in tin'a inventiveloru si calomniiloru."

Cetitorulu nu me vá crede lipsitu de patriotismu, pana in gradulu acell'a, in cá sè creáda, cá nu amu protestatu energicu. Din contr'a, redicandu vocea cá bunu mann ce sum, i-amu probatu, cá infundatiunea fanariotica este aceea, care ne-tiene in loc cá deca nu vede entusiasmu in societate nostra pentru aspiratiunile mari, pentru scientie, litteratura si arte, caus'a e cá poterele vecine nu ne lasa in pace. Fanarulü este caus'a, cá comitetulu nationalu este compusu, esceptandu v'óto insi, de persone, cari aru fi competente pe totu ori ce: politica, financia, jurisprudentia, armata, marina, numai pentru teatrü Austro-Ungari'a (?!) este caus'a, cá demni'a romana, in locu d'a face unu dictionaru pentru romanii, a facutu unu dictionaru pentru — Chinesi. Alintia israelita din risu este caus'a, cá miscarea scientifica, litterara si artistica nu pote sè smulga societatea romana din somnolenti'a in care i-plá sè jaca. I-amu insiratu scuse, pentru cá care artera a activitáti nostre de la tinnu speramu mereu regenerarea nostra scimelü sè dau mai multa potere scuselorü m-

plementu la nr. 59 allu „Federat.”
curculu an. 1874.

reptate proprietariloru de pamentu, căci candu acesti' au titlu permanente de petori, pre atunci industrialii si manufieri aru poté usá de dreptulu electorali numai cu unu titlu efemeru.

Mai vorbescu câti-va oratori, parte ru, parte contra; é' la votare se prise tesstulu originale cu 96 voturi, contra 81.

Urmedia § 9, care investesce cu dreptulu de alegere intelligenti'a, fara privire la situ, decátu numai la positiunea sociale. I. Steiger, dorence a investí cu dreptulu elect. si pre veterinari; Al Gubody preparandii absoluti; D. Horváth pre ororii censurati; A. Lazar pre redactorii negociatorii patentati; Al. Almásy honvedii din 48; K. Szatmáry pre abrii societátii Kisfaludy-ane.

St. Majoros propune, cá se se investe cu dreptulu de alegere toti individii, diferentia de sece, cari au obtientu vromoma de specialitate.

V. Babesiú face urmatoriulu emamentu: Déca vomu considerá sursele, din s'a derivati pana acuma dreptulu electorali, respetive decá cautámu factorii, pre s'a intemeiatu dreptulu de alegere, aflámu, cá pana acuma numai doi astu de factori, done base de dreptu au recunoscintia: posesiunea si respectiv averea; a dou'a indreptatirea istorica, ca nobilimea. Cu §. 9 amu ajunsu la inteligentia, cá la unu allu treizea factore. Eu astu factore lu-tieniu de forte indreptatítu si primescu; in sa — vi-marturisescu, bas'a cuprinsa in acestu §, o afu de angusta; pentru cá in statu esiste inca factore de inteligentia si de meritu, inca poternicu de cátu tote cele indicate acuma, unu factore, catra de care patri'a, sialmente acestu corpu legiutoriu, este ligatu cu recunoscintia, dar' care in acestu §. 9 nu afu recunoscintia. Acestu factore, dupa mine, este — apartarea de patria. Nu numai pentru aceea punu mare tenu pre acestu factore, pentru cá serviciulu in patria este celu mai mare serviciu, imunitatu cu celu mai mare sacrificiu, dar' din ace'a consideratiune, cá elu de-o data e inoactu si de adeverat'a inteligentia. Pré multu a-si regretá, decá despre pamea s'ar dice, cá nu voiesce sé recuce celu mai mare meritu in statulu puciu. Apoi este si remane netagaduitu, cá decá esiste meritu in statu, acell'a este olo, — unde cetatianulu sacrifica din via sa 6, 7, pana la 12 anni si mai multi, care timpu chiar este eschisu de la eschisiu dreptulu politicu, si forte desu, adu se rentorna in viet'i'a cetatienésca,

neci cá mai este capabile a-si cáscigá pana de tote dílele. Din aceste consideratiuni eu propunu onoratei Camere unu emamentu in acésta privintia, si credu, cá — decá este justificabila dispusetiunea legii, cá pre timpulu serviciulu activu in armata nimene sé nu aiba dreptulu de alegere, apoi de alta parte intocmai nejustificabile ar' fi, dupa implinirea definitiva a serviciulu cellui mai greu allu patriei, a denegá reconóscerea acestui meritu prin denegarea dreptulu de alegere, dóra pentru aceea, pentru cá — pre timpulu greului serviciu n'a fostu in stare a-si cáscigá unu venitu de 500 fl. cá-si functionarii ceice dupa acésta suma de venitu — au dreptulu de alegere.

Emamentulu meu este:
 La §. 9, alineatulu antaiu, in linf'a ultima sé se adauga:

„In fine toti aceia, cari au coresponsu pre deplinu indetoririi loru de militari in armat'a comuna, la militia séu marina, dupa ce s'au demissionatu séu pensionatu definitivente!”

Fiindu timpulu inaintatu, sedinti'a se redica la 2 óre d. m.

Siedinti'a de la 22 Iulie 1874.

Se presinta mai multe legi sanctionate; dupa aceste cáte-va petitiuni, cari se trámittu comisiunei petitionarie.

Urmedia apoi ordinea de dí: continuarea dezbaterii asup'r'a §-lui 9 din novell'a electorale.

La acestu §, pre langa emandamentele din siedinti'a precedentá, se mai facu unele ne'nsemnate; punendu-se apoi de la votu se primesce cu majoritate de voturi, dupa cum fu redactatu de comisiunea centrale, respingendu-se astu-feliu tote emandamentele propuse.

§§-ii 10 si 11 se primescu, dupa scurte objectiuni, conformu redactárei originale.

Urmedia § 12, prin care se detrage dreptulu de alegere atátu activu cátu si pasivu: condamnatiloru pentru crime, si chiar' pentru dellicte politice, pre tempulu duratei inchisorii, fia aceea si numai preventiva; asemenea se eschidu de la urna toti falitii, precumu si aceia ce n'au platitu darea catra statu in annulu precedenté conscriptiunei.

T. Péchy recomanda stergerea dispositiunei ultime, căci acésta nu numai cá jignesce legea din 48, care nu contine atare dispositiune, dar' nu tiene contu neci de anormalele relatiuni climatice alle tieriei, cari, — lipsindu institutiuni de statu financiaré, cá sé ajute pre cei lovití de calamitatile naturale, mai numai ele esclusivu presinta restantie de dare. Accentuédia apoi, cá executarea acestei dispositiuni e forte difficila si impreunata cu multe nedreptáti eventuale. D-sa recomanda inse, cá sé se incerce delaturarea restantiiloru prin intro-

ducerea unoru dispositiuni mai radicale, é' nu prin despoierea de dreptulu electorale, ceea ce e fórté nejustu si-aru produce o justa máchnire pentru adeveratii patrioti lovití de vitregimea sortii.

Sustiene deci votulu separatu, care cere stergerea dispositiunei relative la despoierea de dreptulu electorale activu si pasivu a celloru aflatori in restantia cu darea pre unu annu inaintea conscriptiunei.

P. Sonthagh pledéia pentru votulu separatu, dar' propune si scergerea dispositiunei relative la dellictele politice, cá-ci loculu acestoru din urma nu e in legea electorale, ci in ce'a de pressa, carea si asiá e destulu de rigurosa. Arata apoi intentiunea reactionaria a acestui §, care tinda a despoia de dreptulu electorale pre o parte insemnata a inteligentiei, adeca pre diaristi.

A. Pulzky aparta redactarea comisiunei centrale; cá-ci, decá unu omu inteligente se face partasiu de crime, atunci acell'a trebue pedepsitu mai asupru de cátu acelu mai putieniu investiatu; asemenea, decá celu sermanu se ingrigece sé-si platesca darea — dupa cum n' arata esperintia — é' celu avutu nu si-o platesce, de si aru avé de unde, — atunci pre acésta trebue a lu-pedepsí mai aspru.

E. Huszár se alaturédia pre langa votulu separatu.

G. Remete, acusandu pre Pulzky A., cá elu a votatu tote legile, cari, de la 67 incóce, au adussu tier'a la prepastia, — combate argumentele adusse pentru tesstulu comisiunei centrale si sustiene votulu separatu.

I. Helfy, combate dispositiunile proiectului si cere stergerea intregului § de factia si inlocuirea lui prin dispositiunile legii din 48 referitorie la acésta cestiune, cari exprima claru, cá dreptulu de alegere se detrage tuturoru celloru aflatori sub reclusiune pentru dellicte de necredintia, contra-banda, jafu, ucidere si incendiare.

K. Eötvös aparta tesstulu comisiunei centrale, căci — pre de o parte nu dorence, cá delicentii de pressa sé fia addusi intre panduri la urna, é' pre de alta parte nu tiene de justu a se acordá cuiva drepturi cetatienesci, fara a i-se cere cá mai antáiú sé satisfaca detorintiloru de cetatianu.

Siedinti'a se redica la 2 ore si 1/4.

Siedinti'a de la 23 Iuliu 1874.

La ordinea dílei fiindu continuarea dezbaterii asup'r'a §-lui 12 din novell'a electorale, B. Orban propune stergerea totale a acestui §; neprimindu-se inse acésta propunere, face emamentulu, cá cellu pucinu sé se adauga la § 12 categoricu, cá cei arestati pentru escesse electorale, sau pentru alte dellicte de acésta natura, acó'ia

sé nu fia interdissi de la essercierea dreptulu electoralu.

C. Fabricius aparta proiectulu regimulu si specialmente dispositiunea in privintia restantiiloru contribucionale.

C. Ghiczý declara, cá nu primesce dispositiunea punctului 5, decátu numai cá indemu nu pentru respunderea essacta a dárilor, — aflandu-o de buna cá attare si chiaru candu colegii sei ministrii aru fi contra ei: deci se pronuncia pentru acé'a dispositiune.

A. Lazar — este pentru stergerea intregului §.

C. Csemeghy aparta testulu originale in totalu si specialmente — dispositiunile roferitorie la dellictele politice, cá-ci d-sa tiene de forte periculosu a se acordá dreptulu electoralu unui cetatianu, pre timpulu candu acell'a si-espiédia peccatele grele comisse contra patriei etc.

I. Oláh arata, cá sub delictele de pressa nu se pricepu numai crimele de lesmajestate ci si atacurile contra personelor private; de aceea afu dispositiunea relativa la dellictele de pressa de forte nedrepta; apoi tote dispositiunile din §-lu 12 le esplica cá mediloce de interesu pentru partid'a de la putere. In urma se alaturédia catra votulu separatu; é' respingendu-se acésta, propune urmatoriulu emamentu: dreptulu de alegere sé fia anulatu prin restantie de dare nu numai in collegiulu unde cine-va vré sé fia allegetoriu, ci in intreg'a tierra.

Min. I. Szapáry esplica, cá prin §. 12 se prevede numi respunderea contributiunei din annulu precedenté conserierei si numai in cerculu unde cine-va vré — dupa ore care dreptu basatu pre legea electorale — sé fia allegetoriu; a pretinde inse respunderea tuturoru restantiiloru, — acésta fiindu forte difficila de controlatu si de executatu, d-sa nu voiesce a primi asemenea emamentu. Recomanda deci tesstulu originale.

B. Simoncsics cere stergerea intregului §.

I. Horváth, accentuandu neconsecintiele multoru membrii din drept'a, sustiene votulu separatu; candu inse acell'a s'ar respinge de catra majoritate, atunci propune, cá sé se prevéda platirea de pretotindéa si a tuturoru restantiiloru de dare.

I. Popoviciú-Desseanu sustiene votulu separatu si face si din partea sa doue emandamente. (Discursulu l'amu publicatu in totu cuprinsulu seu.)

Se presinta print'unu nunciu allu Camerei magnatiloru proiectele de legi pentru cáile ferrate, primite nemedificate de catra acé'a Camera. — Se decide a se subterne pre'naltei sanctionári.

G. Nagy lovesce fara mila in partid'a deákista, numindu-o masina de votare, care lucrédia dupa cumu e pusa in miscare.

a batutu chiar' cu pumnii in mésa. Erá p'ací sé invocu numele lui Traianu, alu Negru, Dragosiú, Stefanu si Mihaiu, a junele streinu nu m'aru fi intreruptu: — Lasa glumele...

Audi glume! — candu eu me resisemu indignare contra injusteloru lui atacuri, in sfiroulu urechiloru...

— Dara chiar' prin aceste glume, — cá elu — probedi o neferioita inclinare veti voi romanii d'a nu ve incliná in fá evidénciei, d'a nu ve cunosce errorile si cá sé le reparati. Pentru totu ce este reu lacuna, societatea, in locu d'a se acusá sine, accusa streinii. Nu-aru fi mai bine, in locu d'a ve plange de vecini, — si imediéu scia deca ei au destulu timpu a se ocupá de vetrele loru, — sé ve elgeti din acésta apatia, care ve timpesce sé ve puneti pre lucru. Cáte-va iniciative vite v'au probatu, cá spiritulu de asociare este párgi'a, care restorna muntii.

— Te assiguru, — adaogaiú eu — cá etámu seriosu la acésta. Dejá noi, tertiú, amu inceputu sé discutámu cu multa sinceritate necesitatea d'a formá o noua páida, din care sé impunemu tieriei depunári ministrii si, cu tote cá nu avemu etatári, chiar' si senatori. La tomna vomu face o manifestatiune. Si pentru cá campul

Filaretu s'a deochiatu, o vomu face la Banés'a. Voru fi umbrare, mese, musice. Déca voi fi in tierra, te voiú invitá, reservandu-ti chiar' unu locu in frunte. Presinti'a ta ne-aru dá ore-care prestigiú in ochii lumii, facend'o sé créda, cá avemu si diplomati'a europena pentru noi. Vomu tiené discursuri forte frumose. Avemu si noi, tenerii, cáti-va oratori.

— Nu credu cá votu isbutí, — díse celu. — Nu apropiarea de etate, simpatii sau interese formédia partidele, ci — principiile. Voiti a rumpe cu betranii? Vana aspiratiune! Nici o-data filu nu se va rumpe de tatalu, afara numai, decá nu vá fi unu ingratu, si ingrátulu catra parintele s'u vá fi d'o mii de ori mai ingratu catra patri'a lui.

— Nu ne-crede presumtiosi pana in gradulu acell'a, — adaogaiú eu, — in cátu sé cugetámu, cá nu vomu avé trebuintia de spriginulu si consiliile acelloru barbati, cari s'au distinsu in lung'a loru vietia prin capacitate, talentu jsi patriotismu, in serviciulu tieriei.

— Generosa aspiratiune, — disse elu, — dara la care multimea juniloru nu vá voi sé aderedie. Pentru ce ve faceti illusiuni? Pentru ce ati turmentá societatea, urmarindu o aspiratiune vana? Acei, cari

ati poté sé allegeti dintre betrani pre mentorii vostri, sunteti prea puoini, si veti avé in contra vostra multimea celloru alti juni, — multime ignorantá, pentru cá nu studiédia, — multime passionata, pentru cá simpatiiile o ducu de nasu, — multime corrupta, pentru cá interessulu materialu o inspira. Ecce dara, cá din leganu aceea ce veti numi: jun'a partid'a, se vá despartí in doue: o minoritate, demna, generosa si luminata, dara neputincioasa, fiindu o minoritate neinsemnata; apoi o majoritate, care avendu pentru ea numerulu, setea interesseloru individuale, partialitatea simpatiiloru personale, se vá impune prin numeru. Minoritatea vá domni prin cugetare, é' majoritatea prin actiune, si ce'a din urma in néca pre ce'a d'anteia, candu lupt'a este intr'o societate inculta, desbiunata si ostenita, cá ce'a romana. Mi-vei dice, cá cu timpulu veti ajunge majoritate. Frumosu visu! Dara atunci nu este mai facilu sa acceptati, cá cosa lui Saturnu se ve deschida calea catra implinirea scopului vostru? Pentru ce v'ati aruncá p'o cale, care este cu totulu contra legiloru naturei? —

Eram nemultiamitu de ideile streinului, si disseiu:

— Ai rea oppiniune despre junimea noastra. Este mai buna decátu credi. O proba

strelucita despre impartialitatea ei, este diferentia, cu care citeisce polemic'a dintre „Revista contimporana“ din Bucouresoi si „Convorbirile litterare“ din Iassy, fara sé se pronuncia.

— Acésta probedia mai multu incapacitatea ei, si de acésta incapacitate suntu destulu de convinsu. — Ecce acésta gradina este plina de junime...

Eramu in gradina Rasic'a.

... Si credu cá ati poté se faceti manifestatiunea noiei voátre partide mai bine aici, decátu la Banés'a. Esaminédia bine aceste figure; numera pre aceea, in cari voi vedé intiparita preocuparea cugetárei, inordarea actiunei si sum siguru cá ti-voru ajunge — cá sé li-numeri — degetele manei. Cá sé te convingi mai bine, vorbesce cu fiacare june. Intréba, in ce consta meritu cutáruí barbatu politicu, artistu, autoru, savantu, — si in locu de unu respunehu, care sé ti-probedie, cá acelu june studiédia, cugeta si judeca, are sé ti-dee unu respunehu imbuiatu de veninulu pamfletariloru. Intréba, ce cestiuni preocupá oppiniunea publica, sau framanta lumea científica, litterara, artistica, si ti-vá vorbí despre paraponulu lui Stavri contra comisariulu de Rosiu, despre estetico'a operei „La fille de M-me Angot.“ Capacitate! Voiti formarea

Se declara apoi pentru votul separat. De două ori a fostu chematu la ordine.

Siedintia se redica la 2 ore postmeridiane.

Siedintia de la 24 Iulie 1874.

Se continua desbaterea asupr'a §-lui 12 din novel'a electorale.

St. T e l e s z k y sustiene votul separat si propunerea lui P. Szontagh, deoarece afla forte mare nedreptate in §-lu de facia, care despoia pre debitoare si pre delincuenti nu numai de dreptulu electorale, ci chiar' si de a fi inscrisi in list'a allegatoriilor; va se dica i-desp'ia de dreptu pentru intregulu periodu de trei ani. Era pentru casulu, candu nu s'ar primi votulu separat si neci propunerea lui Szonthagh, D-sa face emandamentulu, ca se se lamuresca, ca delincuentii nu sunt despoiat de dreptulu de a se inscrie ca allegatori, ci numai de dreptulu votarei, pre catu timpu sunt in arestu, er dispositiunea despre datornici propune a se lasa cu totul din §.

C. T i s z a, pentru a caracterisa patid'a deakiana, a carei membrii cate unulu pricupu si promitu tote, dar candu se unescu, votedia, totu din contra, — naradia urmatori'a anecdota: „Unu colonelu voi odata se si-realisie o dorintia prin consiliulu unei cetati, unde era stationatu ca comandate; deci se adresa a parte catra ficare din senatori rogandu-i se-i spriginosca cererea. Senatorii — unulu cate unulu i-promisera concursulu lor. Candu fu inse la adeca, cererea colonelului se respinse de catra senatu. — Audiendu colonelulu despre acesta, invita pre toti senatorii la unu prandiu. Se preparara mai multe feliiuri de mancari. Servii le-adusera apoi tote de odata pre mesa. Bucatele, fiacare a parte, apareau forte gustoase. Colonelulu inse de odata dispuse se torne laolalta tote buccatele in unu blidu mare, apoi invita pre ospeti se manance. Acestia inse refusara de a manca, ca-ci mestecatur'a acest'a nu le facea de locu apetitu. Atunci le disse colonelulu: Vedeti, domniloru! Mancarile acestea, fia care soiu a parte, erau forte gustoase, dar amestecate suntu rele. — Chiar' asi sunteti si dvostre; fiacare ca individuu a parte e omu de omenia, cu totii inse la olalta nu platiti nimica.“ Aplicandu apoi acesta anecdota la partid'a deakiana, si aretandu netrebnicia acestei partid'e, oratoriulu espune urmarile dispositiunei relative la debitorii de dare, cum adeca nu se va sil' nimenea se-si platisca regulatu restantiele contributive, ci numai contributiunea din anululu premergatoriu conscriptiunei; arata apoi cum se deschide o cale larga prin acesta corruptiunei, ce si asi este pre generalisata in Ungaria, dandu-se occasiune candidatiloru a-si casciga allegatori, platindu-le contributiunea restanta. D-sa declara, ca primindu-se

acestu §, va insinua protestu in contra 'ntregului proiectu de lege.

C. K e r k á p o l y i apara testulu comisiunei centrale. Elu sustiene, ca drepturile politice sunt a se da numai celoru ce le merita prin sarcinile suportate; deci, precum se eschisera prin legea de incompatibilitate de la dreptulu de elegibilitate toti acei necompetenti moralmente, astu-feliu trebuie eschisi prin acestu § pre toti acei ce nu correspundu conditiunei, pre care se basedia dreptulu de alegere. Sustienendu deci, ca prim'a dorintia a cetatianului e raspunderea contributiunei, d-sa afla de echitabila eschiderea de la dreptulu de alegere a celoru ce nu-si implinescu acesta dorintia.

E. S i m o n y i combate disese lui Kerkápolyi, sustiene argumentele oppositiunei si cere stergerea §-lui 12.

Siedintia se redica la 2 ore si $\frac{1}{4}$.

Siedintia din 25 Iulie 1874.

Se presinta mai multe petititiuni, cari se tramitu comisiunei centrale; apoi se primisce raportulu comisiunei petitionarie, in urm'a carui-a petititiunile se recomanda respectivilor ministri.

Urmedia ordinea de di: continuarea desbaterei §-lui 12 din novel'a electorale.

E. M a t o l a y si N. S z e d e r k é n y i ceru eliminarea §-lui 12, caici contine dispositiuni parte superflue, parte nepotrivate si immoral.

I. P a c z o l a y sustiene acestu §, ca o consecintia a legii din 48.

D. S z i l á g y i apara testulu comisiunei centrale, explicandu, ca acesta dispositiune nu numai ca nu pote produce desinteresare facia cu statulu, ci inca e menita a produce chiar' contrariulu; de-ora-ce cetatianiloru li-se da a intielege, ca dreptulu electorale nu e numai o marfa de vendiare ci este unu favoru din partea statului, pentru a carui obtinere inse trebuie se-si implinesca, — pre langa alte dorintie cetatienesci, — si dorintia contributionale. Vorbitoriulu sustiene apoi, ca §-lu e forte claru si ca atare nu se pote nici candu esploata in profitulu unei'a sau altei partide.

E. I v á n k a arata, ca calamitatile naturale bantuescu adesse ori Ungaria; deca dar' acest'a nu se ia in consideratiune, firesce ca o multime de indreptatiti va trebui adesea se fie despoiat prin acestu § de dreptulu electoral. Se declara deci contra §-lui, mai alesu pentru dispositiunile relative la delictetele de pressa.

T. P é c h y inca o data sustiene parere separata, mai alesu din acellu motivu, ca functionarii, ca dependinti de la ministriu si mai guvernamentali decatu insu ministrii, potu se commita multe abusuri sub manteu'a acestui §, infestandu pre allegatori

partea colectivitatiloru, mai curendu seau mai tardiu s'au nimicitu de apatia generale.

Unu streinu, care vo se se ni-cunosca, cercetedia miscarea culturale nationale, dar' ceea ce vede, fiindu aproape nimicu, — se intraba:

„Ore acestu poporu are ellu consciintia de essistentia sa? Are-ellu vre-unu scopu, catra care se tinda? Nu vedu nimicu, care se mi-respondia!“

Si aceste intrebari nu suntu strigari de indignatiune, cari izbucnescu din sufletulu pesimistului, — ci aplicarea scalpelului pre partea inveninata a societatei nostre. Se taiemu dar' adencu, pentru a purifica acesta parte de veninulu care, mai curendu seau mii tardiu, aru ucide corpulu intregu.

III.

Observamu, ca de catu-va timpu, in pucina miscare litterara ce mai intretienem, a inceputu se se manifeste unu despretiu si neapasare pentru litteraturile streine. Cu alte cuvinte, scriitori si invertescu numai si numai in sfera elementelor nationale, voindu — dicu ei, — ca se combata cosmopolitismulu. Nu intielegu a impinge patriotismulu pana acolo, in catu se iesa din limitele bunului sentiu, — se bata campii. Si pentru a invederá, catu de multu s'a aba-

dupa placulu lor si dupa interessulu partidei domnitorie.

Punendu-se §. 12 la votu din punctu in punctu, se primisce cu majoritate conformu testului originale. Dispositiunea relativa la arestantii preventivi, fiindu 129 pro, si totu 129 contra, se resolvi in favorea comisiunei centrale prin votulu presiedintelui; er' dispositiunea relativa la debitorii de dare se primi prin votare nominale, cu 141 contra a 116 voturi, absentii fiindu 153 deputati.

Siedintia se redica la 2 ore si $\frac{1}{4}$.

Memorandulu din Blasiu.

Suntu doi anni trecuti dejá, decandu se latisse vestea si se facusse mentiune si prin diaristica despre unu memorandu, carele se pretinde a fi fostu redactatu si subscrissu decatra patru distinsi si de incredere barbati ai Transilvaniei si presintatu ministrului-presiedinte de-atunci *Melch. Lonyay*, in urm'a a insa-si cererei acestui'a. Memorandulu cuprinde conditiunile de impacuinire, menite de a produce concordia si fraternitatea dorita intre natiunea romana din Transilvania si natiunea magiara. Barbatii, cari au subsemnatu si presintatu acestu memorandu, se sustiene a fi: *Eminentia sa Metropolitanulu Vanci'a, George Baritiu, Elia Macelaruu si Dr. Ratiu*.

Caus'a pentru care acestu memorandu a fostu tenuity pana adi — *sub umbra*, se dice c'aru fi fostu evenimentulu caderei lui *Lonyay*, care a paralisatu reussit'a dorintiloru si aspiratiuniloru espresse prin acelu memorandu. Noi inse nutrimu o forte slaba credintia, ca s'aru fi pututu obtiene resultatulu acellu actu — de altmintrelea resolutu si forte romanescu, — chiaru si in casulu acell'a, candu d. de *Lonyay* aru fi mai statu la potere de doue ori atata catu a statutu. Ne cunoscemu pre bine stapanii, pentru a nu ne mai insielá cu vane ilusuni, candu ne oferu parol'a.

Destulu inse, ca 'n fine se decise aducerea la lumina a acestui memorandu. Astfelu se face, ca lectorii nostri intalnescu deci pre aceste pagini, de si nu totu cuprinsulu, dar' macar punctele remarcabile, in cari se resuma pretenziunile natiunei romane din Transilvania'a.

Memorandulu porta data de 3 Iul. 1872 si mai nainte de stipulatiunile a-

tutu de la bunulu seniu, nu avemu decatu se ne-aruncamu ochii pre atatea carti, reviste, diare, a caroru aparintia probedia nebuni'a parintiloru lor, era a caroru disparintia probedia catu anume pretiescu.

Citati diarele si revistele politice, economice, litterarie, comerciale, si cu proa pucine esceptiuni, ve veti lua cu manele de peru, vedendu in ce stare de plaisu a ajunsu limb'a, cu care *Heliade, Negruzzi, Alesandri, Bolintineanu*, au scriu atatea pagini stralucite! Neci o sistema, neci o gramatica. Tiaranulu, in limbagiulu lui incultu, se esprima mai correctu, respecta mai multu legile si tiesatur'a cugetarei, cunosce mai bine gramatic'a, pre care a suptu-o cu laptele mamei sale, decatu acesti domniori politici, diplomati, economisti, litteratori, poeti, dramaturgi, si Dumnedieu mai scia ce! Pare ca amu ajunsu mai reu, decatu descreeratii Parisului, cari, in timpulu resbelului Comunei, spre a incununá omnipotenti'a lor, propuneau desfintiarea gramaticoi, ca unu ce netrebuintiosu si arbitraru!

Decadenti'a presei periodice s'a intinsu ca o lepra in tote ramurile litteraturei. Moral'a si estetic'a suntu ca gramatic'a, — voinesce macelarite. Frumosulu, binele si adevurul suntu trei stele, pre cari le-vedemu forte raru in cate unu coltiu de azuru allu

supr'a carora vomu reveni indata, a cuprinde unu copiosu prologu, menit a justificá acestu passu allu romaniloru, respective allu subsemnatoriloru memorandului, si a servi de baza stipulatiuniloru cuprinse intru sulu. — Acestu prologu incepte prin salutare adressata Regimelui de atunci, care inspiratu de nobil'a dorintia de vedé pre natiunea romana fericita, luatu iniciativ'a pentru formularea unu memorandu in acesta privintia. Auto memorandului facu apoi o scurta revista asupr'a evenimentelor ce au pascursu celle doue decenii din urma, asupr'a raporturilor sustenute in acestu timpu intre romanii din Transilvania'a magiari.

Ajungendu la cestiunea Uniu Transilvaniei, autorii memorandului recunosc neci legalitatea, neci vitalitatea acelei'a, pre catu timpu ea nu cuprinde intre conditiunile sale nemurim din ceea ce voescu romanii; ea nu cuprinde acelle conditiuni, fara de care apropiere intre romani si unguri e imposibile si pre cari romanii doritori pace, aru voi se le veda trecute si ascurate in o lege fundamentale de stat.

Astufeliu ajungandu la conditiuni — sine quis non, autorii memorandulu stabilescu urmatoriele pretensiuni:

A. In privintia politica.

1. Recunoscerea limbei romane de limba oficiala alaturea cu limb'a magiara, tote affacerile interne ale Transilvaniei, ori-ce natura aru fi acellea, in modulu cum se recunoscuse aceea la an 1863/4.

In partea ce'a mare a Transilvaniei functionarii au trebuintia numai de 2 limbi: adeca de ce'a magiara si ce'a romana. Dupa noi, unu functionariu, care nu e stare a mai invetiá pre lunga limb'a maternu cellu pucinu inca un'a din cele 2 limbi acell'a nu merita se ocupe functiune publica. Acestu principiu se adoptasse si aplicasse chiar' sub sistemulu absolutisticu, cu sub sistemulu Schmerlingianu s'a realizatu cu cellu mai bunu succesu. — Din tote limbile ce se vorbeau in tiera Coronei unguresci, limb'a romana este — dupa judicat'a tuturoru barbatiloru competenti, ce'a mai usiora.

Er in privintia bogatiei litterarie limba romana sta indata in allu 2-lea locu dupa ce magiara, si ea face pre anu ce merge pre gresse considerabile in litteratura si stiintia de unde urmédia, ca candidatii pentru functiuni publice au occasiune de ajunsu, spre invetiá limb'a romana nu numai de la popu-

ceriului, care a remasu neacoperitu de matura — locustelor. Rare ori mai aparú cate o flore viua si suava, dar' remane untata, fiindu acoperita de torrentulu turbu si violentu alu mediocritatiloru, cari innedera si tarfesse totu in calea lui. Spre a resuma, vedemu, ca in diarele politice gramatic'a, logic'a si moral'a, aparú ca si nomene; revistele litterare totu asi si multi inca: macelul terribilu contra venificatiunei si secreta estetica; teatrulu, Dumnedieu se-lu érte!

Si acesta directiune in miscarea litterara, scientific'a si artistica se numescu: manismu!

Deca inceputurile suntu asi de nemulmitorie, ce trebuie se mai acceptamu acumu incolo!

IV.

Dar' in locu d'a merge totu in acesta directiune fatale, care a intielenitu in societate ori-ce doru pentru cultura, care a nespanditu spaim'a in spiritele ingratiatulu viitoru, nu-arú fi mai bine se ne-intorceam si se reluamu intiept'a cale, ce apucassu betranii nostri inainte de 1848?

Pentru ce in locu d'a ne-espune risulu lumei cu aiurarile nostre romantice poetice si filosofice, — nu ne-amu occupu-

unei partide? Grupati-ve pentru unu scopu: Cultura a poporului, prin scientia, litteratura si arte; propagati dorintia de cultura in tote clasele; combateti odios'a inclinare ce a moscenitu junimea, — d'a innegri, calomniá si persecutá totu ce se redica prin talentu si lucr'u, mai susu de nivelulu multimei, — si dupa cati-va anni de travaliu si experientia, intr'o buna diminétia ve ve-ti convinge, ca, fara se fi tientitu, sunteti bine-facatorii terei si dictatorii oppiniunei publice.“

II.

La aceste vederi se intalnescu mai toti streinii, cari in anii din urma s'au occupatu de studiulu terei si societatiei romane. Polemic'a violenta si inveninata a diareloru a ucisu respectulu detoritu personelor, imbalandu totu ce avemu mai demnu si mai stralucitu; lips'a de respectu catra persone a aruncatu desperarea in sufletulu acellor'a, cari prin faptele si productiunile lor aru fi atrassu asupr'a-le invidia celoru rei; desparerei a urmatu descuragiarea, desgustulu, indiferenti'a si, in cele din urma, amortirea, — asié, ca intr'o buna diminétia societatea s'a desceptatu fara alimente, cu cari se sustiena activitatea. Incordarile ce s'au facutu apoi, pentru a umpleá acesta lipsa, atatu din partea individiloru, catu si din

care vinu în contact, ci si prin
gramaticii si-*allu* lecturii; éra
acésta limba s'ar' propune si in sco-
gimnasiale magiare si in celle ger-
sesei, precumu se propune ce'a ma-
gimnasiale romanesi, atunci inve-
ei ar' fi si mai lesnitosa, de esem-
intempla in Belgi'a si Elveti'a cu
patriei, éra de câte-va ani incoe
si 'n Bulgari'a cu limb'a turcésca si
bulgara.

imposibile, cá millionele de locui-
o invetie alta limba de la câte-va
functionari; deci acesti-a trebuie sè
ligati a invetiá limb'a populii, din
pungi si -tragu plátile, pensuniile
celelalte emolumente.

Impártirea vechia a Transilvaniei este
din cele mai anormele in tota Europ'a,
de si provine multimea de inconveni-
eregularitatea in administratiune si con-
nenumerate. Ace'a impartire se pote
sié, in cátu celle 3 elemente nationale
respectate intru atát'a, intru cátu
suférí marile interese ale unei admi-
nistratiuni: prompte. Necesitatea imperiosa a
impártiri politice nóue a tereii in co-
scaune si districte, s'a recunoscutu
petite ori de cátra Dietele Transilva-
anume in Diet'a de la anulu 1863
itu formulata cá a 5-a propositiune re-
care a si fostu pertractata in sectiuni.
Lege electorala noua, conforma si
forma pentru tote clasele locuitorilor
o lege, din care sè lipsésca ori-ce pri-
a de classa si de casta, precumu nu
se din amendóne legile electorale Tran-
sylvane, adéca: ce'a din a 1791 si ce'a din
— Ambele aceste legi au produsu in
timpulu ce'a mai adenca nemultiamire.

1. Aplicarea barbatilor de nationali-
romana la tote functiunile publice ale
lui, câte cadu sub denumire, fara alta
seau preferintia, de cátu numai aceea
-va castigá fia care individuu prin eua-
tiunea sa, prin meritele cascigate in
unu servitiu si prin cunosceréa limbe-
patriei.

2. In privintia basericesca.

3. Libertatea si reciprocitatea deplina a
unei Romaniloru in Transilvania.

4. Autonomi'a basericeii gr. cat. cu con-
basericesci provinciale si diecesane.

5. Dotarea clerului romanu din tesau-
statului, sau din fondurile publice.

In privintia instructiunii
publice.

6. Manuarea si dirigerea autonoma, li-
si nependenta — a scoleloru elemen-
si primarie, (normale), pre bas'a con-
nalismului.

7. Aplicarea barbatilor de nationali-
romana la universitatea din Clusiu in
ru paritetiu.

ducerea autoriloru classici moderni mai
ma? Acesti autori aru contribuí atátu
marea limbii, cátu si la purificarea
lui nostru.

Pentru ce nu amu cere comitetului
loru de a impune companiiloru drama-
ca — in locu de obscenitátile tea-
parisiene, veninuri, cari nimicescu
legaturi ale familieii, — sè represinte
operele lui Shakespeare, Lessing,
Herder, Goethe, Puschin, si alle atátoru
stralucite? Asemenea representatiuni
contribuí atátu la purificarea moravuu-
otielirea caracterului nationalu, cátu
formarea dramaturgiei romane.

Clasicitátea vechia si moderna intr'o
cu traditiunile si productiunile, cari
geniulu romanu intr'alt'a, si con-
d'o adaverata estetica, numai astu-
vá formá litteratur'a nationale.

V.

Antipatia ce propaga unii contr'a litte-
germane, nu o potemu cualifica. In-
qu, sè urimu ori cátu de multu pre-
berg, dara 'naintea lui Klopstock,
Schiller, Herder, nu avemu decátu
plecámu fruntea, cá 'naintea altarului.
lasámu la o parte pre uriasulu geni-
Albionului, Shakespeare, credemu, cá

10. Decretarea limbii romane de limba
paritetica in propunerea studioru si scii-
tiiloru la aceeaia Universitate.

11. Infintierea mai multoru institute
publice pentru Romani, cu limb'a romana
cá limba de propunere; — anume:

a) câte-va gimnasia complete;
b) câte-va scoli reale, atátu superio-
cátu si inferio-
c) scole agonomice, d'entre cari un'a
sè fia impreunata cu o scola de silvicultura.

d) unu institutu pentru sciintiele mon-
tanistice in unulu din tienurile accomodate
spre acellu scopu.

12. Subventiuni din tesaurulu statului
spre ajutorarea scoleloru poporale scapatate.

Dupa aceste puncte stabilite, au-
torii si respective subsemnatori mem-
randului incheia astufeliu:

„Acestea sunt punctele de manecare,
si resp. conditiunile, despre cari credemu
noi, cá se potu luá de basa a impaciurei
spiriteloru si a unei reconciliatiuni du-
ratorii.

„De altu-mintea remane cu totulu la
intieptiunea inaltului Regimulu, cá despre
opiniunile nóstre individuale sè-si cáscige
convinctiune deplina prin convocarea unui con-
gresu nationalu din totu cuprinsulu Transil-
vaniei, carele sè fie compusu asiá in cátu
sè se pota dice cu totu dreptulu, cá elu este
espresiunea vointiei nationale.

Adress'a

*Eminentiei Salle Dr. Ioane Vanci'a
Metropolitulu Alb'a-Iuliei, cátra membri Con-
siliulu de administratiune alu fundatiunii
Sulutiane.*

P. T.

Fiindu-cá agendele relative la admi-
nistrarea si eventual'a pertractare a fonda-
d'iunii facute de fericitul intru amintire
Metropolitu Alessandru, in sensulu littereloru
fondationale emanate la 23 Aprilie, 1861 si
anume in sensulu §§. 1. 2. s. a. au sè se
porte de cátra Metropolitu si Capitolulu
metropolitanu, conformu deliberáriloru unui
consiliu de barbati ilustru romani gr. cat.
— dreptu aceea, trebuindu nu numai de a
se constatá starea actuala a fundatiunii, ci
totu odata si de a stabili modalitátea rela-
tiva la aceea, din tote punctele de vedere,
cu privire la venitoriu, — spre acestu scopu
deci, in sensulu citatelu littere fondatio-
nale, amu affatu de bine a tiené cu barbati
nostru ilustru unu consiliu aici in Blasiu,
pre diu'a de 7 Sept. st. n. a. c.

Deci amu onorea a Ve invitá cu tota
stim'a, sè binevoiti a ve osteni pana aici
la Blasiu, pre terminulu mentionatu, pentru
a tiené consiliulu in diu'a numita, la 9 ore
antemeridiane.

litteratur'a germana este mai bogata si su-
periora cellei anglezé, asié, cá ce'a d'anteia
mina ce intelnimu — este Germani'a.

Formarea unei bibliotecii de classici vechi
si moderni s'a inceputu de multu si a fostu
intrerupta prin evenimentele de la an. 1848.
De atunci incoe prea pucine opere classice
s'au tradusu langa celle ce mai suntu, si
acésta pucinatate este o rusine pentru so-
cietatea romana. Societatea „Junimea“ din
Iassy cauta a umplé, de-unu timpu incoe,
pre cátu pote acésta umilitoria lacuna. —
In Bucuresci câte-va numai: poemele
Ossianice de repausatulu Heliade, — dara
cari in traductiune au perdutu originali-
tátea loru; Wilhelm Meister din Goethe,
publicatu in foiletónul Pressei. De la tra-
ducatoriulu acestei opere suntemu in dreptu
sè ceremu si mai multu. Traducerea lui
Wilhem Meister ne-a probatu, cá scia sè
facea limba romana sub pen'a sa asiá de
mladiósá, încátu sè esprime tote nuantiele
ougetárei lui Goethe. Cu aceea-si abilitate
traducandu romanulu Werter, acestu strigátu
allu animei innamorate, care a sgudivu tote
animele din s-cólulu XIX si care va fi totu-
d'a-un'a margaritarulu romaniloru, sunte-
mu siguri, cá si-vá cascigá iubirea si recu-
noscinti'a sufleteloru delicate. Amu mai poté
insirá aici câte-va traductiuni din classici

Dealtmintrelea, pre langa onoric'a re-
cercare, cá sè aveti bunatate a Ni-notificá
de tempuriu, déca Ni-ve-ti onorá cu pre-
tios'a-ve presentia, — suntemu cu tota
stim'a.

Blasiu. Din siedinti'a ordinariatulu-ca-
pitolariu, tienuta la 18/6 Iuliu 1874.

Joanu Vancea, m. p.
Archiepisc. si Metrop. Alb'a-Iuliei.

Acésta adresa o primramu de la cor-
respondintele nostru din Fantanelle insocita
de urmatoriile reflexiuni:

„Prin actulu de facia, Capulu provinciei
nostre basericesci, pré bunulu nostru Metro-
potitu, a datu o noua dovada, cátu inte-
ressu nobilu porta facia cu fundatiunea
antecessorelui seu Aru fi de doritu numai
cá respectivii D-ni invitati sè se presinte
in numeru mai mare decátu annulu trecutu,
candu, dupa cumu scrisesse d. Iosifu Siu-
lutiu, in colonelá pretiuitulu diariu ce redac-
tati la adunarea tienuta in Iasi 2 Sept. an.
tr. dintre 60 invitati abié participara 6 inai.
— Cu acésta ocaziune inse, vedendu cá cei
competenti si in deosebi d. jurium inspec-
tore, pre langa tote promisiunile ce ni-a
facutu prin publicitate, inca neci pana adi
n'a desmintitu o littera macaru din incul-
párele grave aruncate prin „Gazet'a Tran-
silvaniei“ nr. 24, 25, in facia administra-
tiunii fondului in cestiune, de cátra unu cor-
respondinte din Pest'a, — amu rogá pre
Rev. D. Eli'a Vlass'a, care, precumu scim,
in annii trecutú fusesse administratorulu fon-
dationii, si prin urmare are la mana tote
datele necesarie, — sè binevoiesca a dá
unu respunsu categoricu si detaliatu acel-
loru invinúri, spre linisirea oppiniunii pu-
bliche agitata; si acést'a cu-atátu mai allessu,
cá din numita correspondentia ori cine pote
cotí pintre renduri, cá atacurile correspon-
dintelui resp. nu suntu indreptate contr'a
notariiloru allessi ad hoc, ci contr'a insái
a administratiunii fondului.“

Publius.

VARIETATI.

(Societatea actionariloru cá-
loru ferrate din Romani'a) mosceni-
torea lui Strussberg, dupa cumu scria „Ro-
mánulu“ de la 7. Aug. n'are bani, cá sè
termine lini'a Pitesei-Verciorov'a. Ne avendu
si negasindu bani, din caus'a discreditului
ce planédia asup'ra moscenirei lui Struss-
berg, bate la tote usle si din tote numai
un'a singura i-se deschide, aceea a puterni-
cei societáti austriace „Staatsbahn“, interes-
ata la terminarea liniei, precumu si la le-
garea ei cu linielá Austriei si la exploata-
rea loru in comunu. Inse chiaru acésta so-
cietate nu vré sè si-deschida usi'a Wert-
heim, decátu pre langa nisce conditiuni
cu totulu pretentiose si assecutorie de

vechi, precumu Sueton, Tacitu; dara credu
cá este mai bine sè ne-rugámu pentru pec-
catele bietiloru traducatori.

Amorulu propriu nationalu nu si-are
loculu aci. Nu se pote invocá neci intere-
sulu conservárei nationale. Acei, cari pro-
paga asemenea directiune, pare cá n'au neci
o idea despre istori'a civilizatiunii. Tote po-
porele s'au ajutat in cultur'a loru de lu-
minele si esperient'a altoru popore mai be-
trane. Greci'a a imprumutatu marea parte
a lumineloru ei din Egipetu, Romanii de la
Greci. Renascerea este reinvierea anticítá-
tici, é' civilizatiunea moderna nimicu de-
cátu moscenirea trecutulu si imprumuturile ce
si-au facutu poporele intru ele, prin ajutorulu
inventiunii lui Guttenberg si prin relatiu-
nile comerciale.

Nu numai cá nu este umilitoru pentru
unu poporu d'a se adapá din scientiele, lit-
teratur'a altui'a, dar' din contr'a, este prob'a
ce'a mai strelucita, cá acellu poporu este
plinu de vietia si are unu frumosu viitoru.

Déca tote popórele aru fi creditu, cá
se umilesco, imprumutandu din practic'a si
esperienti'a altor'a, unde n'amu fi remasu?
Murulu, Himalaia si Oceaulu, intre cari s'a
inchisu Chin'a, ne-spunu cá omenirea aru
fi inca in seuteice. Nu numai poporele, dar'
si individii considera de laudabile a im-

mari avantagie. Ea cere — spre a im-
prumutá societáti actionariloru 20 mil-
lione, — nu numai o inscriere ipotecara pre
90 anni asup'ra cáiloru ferrate romane, ci
si concessionarea exploatárei in favore-i pre
timpu de 50 anni. — Deci, nu numai cá
dupa 23 anni Romani'a n'aru pote sè
iee cáile ferrate asup'ra-si, conformu con-
ventiunii, fara cá prin acésta sè iee toto-
data asup'ra-si si noulu imprumutu de 20
millione, — dar neci chiaru cu acestu pre-
tiu nu le-aru mai poté luá, acordandu-se
exploatarea loru de pre acum'a inca pre 50
anni. — Nefacandu-se inse acestu impru-
mutu, lini'a ferrata nu se pote terminá si ne-
terminandu-se pana la dat'a indicata prin actulu
de conventiune, adéca pana la 24 Dec. 1874.
conventiunea aru trebui sè fia nulla. — Si-
va implení ore guvernulu romanu detori'a
patrioca, ori commite-vá éra-si o escrocheria
cá si cu conventiunea — Strussberg? vo-
mu vedé!

(Situatiunea financiara a Ro-
maniei), dupa cumu constata raportulu din
Junie trecutú allu consululu anglezu din
Bucuresci, d. de Green, presinta, prin bud-
getulu depussu pre biurulu Camerei, veni-
turi de 87.674,000 franci si cheltueli de
87.818,000. Aceste cifre inse nu permittu a
judéca dupa elle singure actual'a situatiune
financiara a Romaniei. Ministrulu de finace
a presintatu in celle din urma unu docu-
mentu, prin care constata o deminuire in
prevederile drepturiloru vamale, din caus'a
insufficientiei recoltei si-a perderiloru com-
merciale, poventite din cris'a financiara si
din alte diferite imprejurári. Tote aceste au
addusu in annii 72 si 73 unu deficitu de
27 millione franci. Ore cari termine s'au
acordatú pentru ore cari plati, si ministrulu
a declaratú in Camera, cá guvernulu are cu
tote acestea increderea, cá deputatii voru
sci apreciá avantagele immense, ce trebuie sè
traga tier'a din mentinerea creditului statu-
lui, prin acordarea urgenta a mediloceloru
necesarie pentru acoperirea deficitulu actualu.
Din tote aceste declaratiuni se vede, cá situati-
nea actuala a tesaurulu romanu nu este tocmai
satisfacatoriá. Se dice chiaru, cá intr'o in-
trunire privata de deputati, acésti'a au fostu
informati de guvernulu, cá trebuie sè mai
audaoga inca 8—9 millione franci la defici-
titulu de 27 millione si cá prin urmare tre-
buie sè facea unu imprumutu de 35 millione
pentru a lu-acoperi pre deplinu. Necessi-
tátele militare suntu pretesstulu guvernulu
pentru argumentarea cifreloru cheltueliloru.
— Summ'a totale a detoriei publice ro-
mane la 1 Ianuaru 1874 a fostu de
161,104,775 franci.

(Concentrarea armatei ro-
mane) in lagárlu din tomn'a viitoria, va
fi mai splendida, decátu tote celle de pana
acum'a. Dupa cumu anuncia diarielá bine
informate, aceste essercitii voru fi inspectate
si de cátra principele Montenegrului. Cu acé-

prumutá ceea ce este bunu. Nemoritorulu
Goethe dicea:

„Une-ori am trebuintia, componendu o
drama, de unu canteccu. Lu-affu la unu
poetu, fórte bine facutu. Pentru ce sè mai
facu altulu, candu póte neci n'aru reesi
totu asié de bine, si de ce sè nu lu-ieu pre
acell'a?“

Apoi déca Germanii n'au rositu a im-
prumutá de la englesi si Goethe de la altii,
sè rosimú noi, romanii, a imprumutá buna-
óra de la Germanii, ceea ce ni-trebuie pentru
cultur'a nóstra? „De aceea n'are ursulu
códá!“ dice tieranulu si acésta dicála fórte
bine se pote aplicá scólei nationaliste.

VI.

Dar' cu tota seet'a litterara, de care
ni plangemu, din candu in candu cáte o
bura de plóia vine sè recoreasca acerulu ar-
diotoru. Asié, dillele acestea, intelnimuru
cáte-va scrieri, despre cari vomu vorbi al-
tadata, scrieri cari ne-au procuratu câte-va
dille placute! . . .

Gr. H. Grandea.

sta ocaziune Domnitoriulu va inaugura totodata statu'a ce'a mare a lui Mihaiu vitezulu, ce are se se redice cu mare pompa militara pe pietia Academiei.

(Cum petrecu Romanii la Mehadia?) Dillele trecute diarele magiare produsera multu sgomotu din motivulu unoru demonstratiuni romanesce, ce se pretinde ca s'aru fi petrecutu la Mehadia. Cu acesta ocaziune diarele magiare n'au lipsitu de-a adresa romanilor unele din acelle expresiuni gingasie, de cari numai limb'a unguresca este capabila si cari caracterisedia pre deplinu cultur'a magia. — Asta-di apoi cetimu in „Romanulu“ din Bucuresci o corespondentia lunga, prin care d. adv. Statecu din Craiova lamuresce cestiuca demonstratiunilor de la Mehadia, intr'unu modu, care face se reflecte asupra magiarilor tote acelle expresiuni nedemne, pre cari diuaristic'a magiara le-aruncasse in faci'a romanilor. — Demonstratiunea a consistatu din urmatoriulu faptu petrecutu in Mehadia la 15 Iuliu ser'a: Mai multe familii romane din Romania, intre cari cate-va notabilitati, ca d-nii: Nanu, vice-presied. Camerei, colonelu Calinescu, din Pitesci, adv. Voinovu, din Focsiani, magistratulu Lapedatu, din Jassi, adv. Quinezu, din Craiova si altii, petreceau dantiundu cadrillulu, in sala de cura, dupa cumu se facea adesea-ori. De-odata inse music'a — o banda de tigani unguresci — incepu se intonedie csardas-ulu. — Romanii, cari singuri ocupau sala si intretieneau music'a, intimpinara acest'a badarana c'una „pat“ unanimu si sgomotosu. Music'a reincepu se cante valsuri. De-odata inse intra in sala cu-o maniera selbateca baronulu Barko, administratorulu bailoru, acompaniatu de doctorulu jidanu Corrini, care apropiandu-se de musica, i-batu din pecioru, ordonandu-i se cante csardas, cu urmatoarele cuvinte: „cantati csardasiulu, ca se scia Romanii din Romania, ca in Mehadia falaiu tricolorulu ungurescu!“ Music'a reincepe csardasiulu si romanii intr'unu momentu parasira sala, ocupandu locu afara, suptu arcadele sali. Baronulu machitu de acest'a, ordona se se cante „marsiuulu lui Rakoczy“, in deriderea romanilor. Romanii inse intimpinara marsiuulu c'o unanima si uriesia siueratura. Baronulu, vedendu ca se ingrósia glum'a, gonl music'a si apoi incepu se insulte pre doctorulu iubitu allu romanilor, d. Popovici. Romanii lu-luara suptu calduros'a loru protectiune. Intre aceste doctorele Corrini insulta societatea romana, numindu-o — reu crescuta! Pre data inse fu luat de scurtu, se-si decontu despre cuvintele pronunciate. Elu

atunci si-le retracta, ca unu poltronu. Atunci adv. S. din Craiova i-tienu o scurta lectiune despre bun'a crescere, si in fine, pentru purtarea lui intriganta, lu-declara in faci'a intregi societati de lasiu si siarlantanu, care a speculatu totdeaun'a cu sanetatea, cu sentimentele nobile si cu nationalitatea romanilor. Cuvintele d-lui adv. fura primite cu aplause de integ'a societate. Apoi cati-va romani notabili adressara ministrului Ghiczy o depesia, prin care i-facura cunoscutu insultele ce s'au addusu romaniloru la baile Mehadiei si cerendu-i satisfactiune. Nu scimu, ce o fi fostu rezultatulu aceste depesi, dar scimu atat'a, ca din acellu momentu doct. Corrini si-pierdu tota clientella romana, care tota se atasia de distinsulu nostru doctoru Popovici. D. Statecu si-inchisia apoi astfeliu corespondentia: „Eta, d-ni Redactori, cumu petrecu romanii astadi in baile Mehadiei, suptu administratiunea guvernulu ungurescu, care ne impune feliu de feliu de taxe, pana si taxa pentru musica, spre a ne cant'a numai Csardas, pentru ca numai prin csardas crede ungurulu, in fanatismulu seu patrioticu, ca va pricepe lumea si mai alessu romanii din Romania, ca in Mehadia falaiu tricolorulu magiaru!“

(Róza Sándor,) vestitulu banditu unguru este condennatu de catra tribunalulu supremu la pedepsa cu morte prin-stréngu.

Sciri ultime.

Bazaine, tradatoriulu armatei franceze in resbelulu franceso-utoniu, a desertatu din arrestulu fortaretiei de pre insula Sant'a-Margarett'a. Ellu s'a sloboditu de pre murulu fortaretiei pre o funfa intr'o lunte ce 'lu accept'a si care l'a transportatu pre unu vaporu de posta. Noptea era furtumosa si forte acomodata pentru desertare. Ellu a culetoritu spre Itali'a si a debarcatu intre Genua si Ventimiglia, de unde a plecatu spre Belgia. — In urm'a desertarei s'au arestatu mai multe persone suspiciose, intre cari si majorulu Villett, adjutantulu lui Bazaine. Desertarea a fostu planita cu 6 septamani inainte. Intru inceputu ellu a refusat se desertedie, dar' dupa mai multe capacitari din partea socii salle, s'a inoitu si la 9 aug. a si desertatu. „Neie freie Presse“, din Vien'a, cu dat'a din 12 aug. anuncia, ca soci'a lui Bazaine a sositu in diu'a precedentu la Spaa unde fu acceptatu pre diu'a urmatoria si Ba-

zaine. O depesia din Brussell'a anuncia totodata, ca la Spaa se aduna unu mare numeru de Bunapartisti.

Betranulu principe Gortchakoff, dupa cumu spune corespondentele din St. Petersburg alu diarulu „Le Danube“, dupa terminarea conferintieloru congresulu s'ascepta ca se se retraga in vietia privata, incarcatu de bani si de decoratiuni onorifice. Acesta retragere urmandu a se face cu 'ncetulu, e probabile, ca nu se va face de catu spre primavara viitoria. Acesta asertiune corespondentele o gasesce cu atatu mai probabile, cu catu ca barbatulu de statu creatu si destinat se ocupe postulu de ministru de esterne allu Russiei, comitele Suwaloff, a fostu numitu ambasadore alu Tzarulu pre lenga curtea din Londra. — Acesta denumire s'aru esplicat prin chiaru dorint'a sa d'a intra in diplomatia activa printr'o ambasada importanta, in urm'a carei se va 'ntorce la St. Petesburg, spre a ocupa postulu, pre care Tzarulu aru fi voindu de multu seu i-lu incredintedie.

Diarele din Vienn'a mare parte se pronuncia in modu nefavorabile, ba multe chiaru combatu cu energia ideii intervenirei Germaniei in Spania, ca-ci nu pentru prima ora o mesura ne'nsemnata la n'ceputu a luat, incetulu cu 'ncetulu, caracterulu unei actiuni infioratorie. Presint'a unei flote aru insemna essercitarea unei presiuni, care aru atrage dupa sine si alte consecintie. — Deca situatiunea actuala a Spaniei este o necorocire, apoi o intervenire streina aru fi unu remediu si mai periculosu de catu reulu ce assiste: s'aru pot'e 'ntemplá pre bine, ca, voindu se se stinga foculu, se se propage si mai multu.

Conventiunea internationala, presintata congressulu din Bruxelles, dupa cum scria „la Republique francais“, n'are nici o probabilitate d'a fi adoptata. Francoi'a, Austri'a, Itali'a si Elveti'a suntu inca pre a cumu intielese, se respinga articellele 3 si 4 din proiectu. Ce-va mai multu: se crede, ca tote punctele grave voru fi in genere de partate din desbatere. Ens'a-si Russi'a nu stáruie asupra acelloru dispositiuni, cari aru fi in stare se redice oppositiune din partea mai multoru puteri.

Concursu.

In comunitatea Hisiasiu, comitatulu Temesianu, a devenitu postulu de invatiatoriu a scolei comunali — prin hierotonirea fostulu docinte D. Joane Vacarescu de preotu si abdicarea acestui-a — vacantu, prin ur-

mare pentru statiunea acest'a se scrie cursulu pana la 29. aug. 10 sept. a.

Emolumintele sunt 300 fr. v. a. anuale si 12 fr. v. a. relutu pentru de lemne; afara d'acesta locuintia liber cas'a scolara nou zidita si folosirea geru de gradina.

Doritorii d'a occupa statiunea sunt avisati recoursele lor cu testimoni calificatiune si atestatu de moralitate la 28 aug. 9 sept. a. c. subscrisulu se scolare comunalu in Hisiasiu postu Chiseteu, — a le tramitte.

Limb'a propunerii e ce'a romane scaunulu scolare comunu, din Hisiasiu 23. jul. 4. aug. 1874.

Alessandru B. presiedinte.

Concursu.

Devenindu vacante postulu de invatiatoriu la scola confes. gr. cath. classe d'in comun'a opidana Rocn'a-vechia in districtulu Naseudului, prin acest'a scrie concursu cu terminu pana la lui Augustu 1874.

Emolumintele impreunate cu acestu suntu: unu salariu anuale de 200 v. a. care se capata d'in fondulu scolare allu susu mentionatulu opidu in rate lerie, si gradina de legume langa scola, alte pretensiuni. — Doritorii de a ocupa acestu postu de invatiatoriu, sa ascerna suplicele loru provediute cu totu cumintele necesarie, la Presiedele senatu scolare, pana la terminulu indicatu.

Acei'a, cari a mai servitu ca invatiatoriu, si suntu bene deprinsi in comptu voru preferi.

De la Commissiunea scolastica gr. cath.

Rocn'a-vechia in 1. Augustu 1874.

Presiedintele: Notariulu siedintiu Clemente Lupsiaru Silvestru Muresianu 2-3 invet. conf. in Classa

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. si red. respundiet.

Communicatiunea pre callile ferrate ung.

Callea ferr. i. r. priv. a statului.

Trenuri accelerate Vienn'a-Pest'a.

Vienn'a, pleca	3.15 a. m.	Dupa m. la 11.— ser'a
Pest'a, sosese	10.06 "	6.35 dem.

Pest'a-Vienn'a.

Pest'a, pleca	7.50 dem.	2.25 d. m.
Vienn'a sosese	2.12 d. m.	9.29 ser'a.

Trenuri accelerate sub statiunea vapo reloru accelerate.

Vienn'a—Baziasu. Baziasu—Vienn'a.

Luni si Vineri	Luni si Vineri
----------------	----------------

Vienn'a, pleca	3.15 n. m.	Baziasiu pleca	6.05 ser'a
Bpest'a "	10.30 ser'a	Timisor'a "	10.07 "
Czegled "	12.02 dem.	Szegedin "	1.41 dem
Szegedinu "	2.47 "	Czegled "	4.36 "
Timisor'a "	5.19 "	Bpest'a "	7.50 "
Baziasiu, sosese.	8.46 "	Vienn'a sos.	2.12 d. m.

Trenuri de persone Vienn'a—Baziasiu.

Vienn'a plec.	8.45 dem.	8.20 ser'a
Posoniu "	11.13 "	11.08 "
Ersék-Ujvár "	2.21 "	2.14 "
Pest'a sosese	5.56 "	6.08 "
Pest'a pleca	6.57 ser'a	7.05 "
Czegled "	9.33 "	9.35 "
Szegedinu "	1.31 noptea	1.41 "
Timisor'a "	9.15 "	5.30 "
Baziasiu sosese	8.46 dem.	10.29 ser'a

Baziasiu—Vienn'a.

Baziasiu plec.	6.05 ser'a	3.30 dem
Timisor'a "	10.38 "	9.17 "
Szegedinu "	1.57 noptea	1.16 d. m.
Czegled "	5.49 dem.	5.23 "
Pest'a sos.	8.12 "	7.49 "
Pest'a plec.	9.15 "	9.25 ser'a
Ersék-Ujvár "	1.21 d. m.	1.11 noptea
Posoniu "	4.23 "	4.20 dem.
Vienn'a sos.	6.09 ser'a	6.08 "

Trenuri directe call. ferr. de Tisza.

Pest'a—Czegled. Pest'a—Czegled.

Pest'a, pl. 6.28 se.	7.30 d.	Czegled pl.	8.19 d.	6.40 s.
Czegleds.	8.33 "	9.48 "	Pest'a so.	10.45 "
				8.31 "

Trenuri mestecate

Vienn'a—Posoniu. Posoniu—Vienn'a.

Vienn'a pleca	4.30 d. m.	Posoniu plec.	7.30
Posoniu sos.	7.02 ser'a	Vienn'a sos.	9.06

Callea ferr. de Tis'a.

Pest'a—Cassovi'a.

Pest'a pleca	7.30 dem.	6.16 ser'a
Czegled "	10.18 a. n.	9.18 "
Szolnok "	11.22 "	10.26 noptea
P.-Ladány "	2.— d. m.	1.52 "
Debrecen "	3.51 "	3.30 dem. sos.
Miskolcz "	11.51 ser'a	1.50 d. m. plec 8.— dem.
Cassovi'a sos.	11.51 noptea	6.— ser'a "
		11.43 a. m.

Cassovi'a—Pest'a.

Cassovi'a plec.	5.— dem.	9.20 a. m.	6.01 ser'a
Miskolcz "	7.42 "	1.41 d. m. sos.	9.34 ser.
Debrecen "	12.23 d. m.	10.12 noptea pl.	3.25 d. m.
P.-Ladány "	2.24 "	12.22 "	6.26 "
Szolnok "	4.54 "	4.40 dem.	12.14 "
Czegled "	5.49 "	5.49 "	sos. 1.49 "
Pest'a sos.	8.31 ser'a	8.45 "	

Pest'a—Aradu—Timisiora.

Pest'a pleca	7.30 dem.	6.26 ser'a
Czegled "	10.18 a. m.	9.08 "
Szolnok "	11.12 "	10.15 "
Ciab'a "	2.01 d. m.	2.55 dem.
Aradu "	3.51 "	6.— "
Timisior'a "	5.40 "	6.36 "

Timisior'a—Aradu—Pest'a.

Timisior'a pleca	10.37 a. m.	6.20 d. m.
Aradu "	12.36 d. m.	9.16 ser'a
		6.20 dem.

Callea ferr. I. Transilvana.

Aradu—Alba-Jul'a.

Aradu pleca	4.16 d. m.	6.20 dem.
Semer'a (Piski) "	12.18 noptea	2.05 d. m.
Alba-Jul'a sos.	2.55 "	4.01 "

Alba-Jul'a—Aradu.

Alba-Jul'a pleca	12.53 noptea	10.— a. m.
Semer'a "	3.48 "	12.43 d. m.
Aradu sos.	5.46 dem.	8.02 "

Semer'a—Petrosieni. Petrosieni—Semer'a.

Semer'a pleca	2.55 d. m.	Petrosieni plec.	7.10 dem.
Petrosieni sos.	7.12 "	Semer'a sos.	11.52 a. m.

Callea ferr. Nord-Ostica.

Debrecen—M.-Sziget.

Debrecen plec.	4.12 d. m.	4.— noptea
Satmaru sos.	9.33 ser'a	8.08 dem.
Királyháza "	12.31 nopt.	10.03 a. m.
M.-Sziget "	6.26 dem.	1.48 d. m.

M.-Sziget—Debrecen.

M.-Sziget plec.	8.24 ser'a	11.31 a. m.
Satmaru sos.	5.45 dem.	4.33 d. m.
Debrecen "	11.50 a. m.	9.07 ser'a.

Callea ferr. ung. resariteana.

Oradea-Mare—Brassieu.

Oradea-mare pl.	5.07 d. m.	6.18 dem.
Clusiu "	11.21 se. s.	3.08 d. m. pl.
Cociardu "	2.54 noptea	1.30 "
Teusiu "	4.26 "	4.30 "
Blasiu "	5.21 "	6.01 "
Mediasiu "	7.01 "	11.31 "
Segisiora "	8.26 "	6.01 "
Brassieu "	1.30 d. m.	

Brassieu—Oradeamare.

Brassieu pleca	2.10 d. m.	7.30 ser'a
Segisior'a "	7.15 ser'a	8.03 "
Mediasiu "	8.38 "	5.23 dem.
Blasiu "	10.20 noptea	7.54 "
Teusiu "	10.36 "	9.50 "
Cociardu "	1.12 "	12.42 d. m.
Clusiu "	4.45 d. sis.	4.40 pl. 12.30
Oradeamare sos.	10.55 a. m.	sos. 8.37

Cociardu—M.-Osiorheiu.

Cociardiu plec.	3.20 dem.	M.-Osiorheiu pl.	10.06
M.-Osiorheiu sos.	5.45 "	Cociardiu sos.	12.36

Copsi'a—Sabiu.

Copsi'a pleca	6.55 dem.	9.40 ser'a
Sabiu sos.	9.05 a. m.	11.40 noptea

Sabiu—Copsi'a (Kiskapus).

Sabiu pleca	6.40 r. m.	3.40 dem.
Copsi'a sos.	7.50 ser'a	6.35 "

Alba-Jul'a—Teusiu.

A.-Jul'a pleca	10.10 ser'a	1.25 noptea
Teusiu sos.	10.50 "	2.05 "
		8.49 "

Teusiu—Alba-Jul'a.

Teusiu pleca	9.05 a. m.	4.10 d. m.
A.-Jul'a sos.	9.45 "	4.50 "
		12.26 d. m.